

İlgili Kanun / Madde
4857 S. İşK/2
6100 S. HMK/114

T.C
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2025/3705

Karar No. 2025/5647

Tarihi: 01.07.2025

**●EDA DAVASI AÇMA OLANAĞI VARKEN
TESPİT DAVASI AÇMADA GÜNCEL HUKUKİ
YARAR BULUNMADIĞI**

ÖZETİ: Somut uyuşmazlıkta; davacı vekili dava dilekçesinde, davalı Kurum ile dava dışı alt işveren arasındaki ilişkinin muvazaalı olduğunu ileri sürerek işe girdiği tarihten itibaren davalı SGK'nın işçisi olduğunun tespitine karar verilmesini talep etmiştir. Dava tarihinden önce iş sözleşmesi sona eren davacının eda davası açma olanağı varken tespit davası açmasında güncel hukuki yararının bulunmadığı dikkate alındığında, davanın dava şartı yokluğundan usulden reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile işin esasına girilerek davanın esastan reddine karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı taraf vekilleri tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçelerinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkilinin 20.04.2017 tarihinde güvenlik iş alımı yolu ile ihaleyi alan dava dışı yüklenici firma Samuray Özel Güvenlik Şirketi sigortalısı görünerek Giresun Şebinkarahisar Merkez Müdürlüğünde büro işçisi olarak çalışmaya başladığını, 01.04.2018 tarihinde sürekli işçi kadrosuna geçirildiğini, davalı ile dava dışı yüklenici firma Samuray Özel Güvenlik Şirketi

arasında asıl işveren alt işveren ilişkisinin unsurlarının oluşmadığını belirterek asıl işveren alt işveren ilişkisinin muvazaalı işleme dayandığının tespitine, dava dışı yüklenici firma ile davalı Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) arasında kurulan asıl işveren alt işveren ilişkisinin davacı yönünden şartlarının oluşmaması sebebi ile davacının işe başladığı 20.04.2017 tarihinden itibaren davalı SGK işçisi olduğunun tespitine ve davacının görev tanımının vasıflı büro işçisi olarak tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı vekili cevap dilekçesinde; uyuşmazlığın çözüm yerinin idari yargı olduğunu, zamanaşımı süresi geçtikten sonra dava açıldığını, davanın yetkisizlik nedeniyle reddine karar verilmesi gerektiğini, müvekkili Kurum büro görevlisi veya büro işçisi ünvanı bulunmadığını, davacının adına düzenlenmiş elektronik imza ve imza kartı bulunmadığından davacının büro işçisi ve işlemleri yapmasına olanak bulunmadığını, kadroya geçiş öncesinde özel güvenlik görevlisi olarak çalışan davacının bu ünvan ve görev dışında çalıştırılması mümkün olmadığını, çalışma izin belgesini yenilemeyen davacının davalı SGK'da çalıştırılması mümkün olmadığı gibi çalıştırılması hâlinde Kurum yetkilisi hakkında suç duyurusunda bulunulacağını savunarak davanın reddini istemiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; Bölge Adliye Mahkemesinin 10.01.2024 tarihli ortadan kaldırma kararı uyarınca davacının görev tanımının vasıflı büro işçisi olarak tespitine ilişkin talebinin idari işlem niteliğinde olduğunun anlaşılmasına göre söz konusu talebin tefrik edilerek Mahkemenin başka bir esasına kaydedildiği, eldeki dosyada uyuşmazlığın dava dışı yüklenici firma ile davalı SGK arasında kurulan asıl işveren alt işveren ilişkisinin muvazaaya dayanıp dayanmadığı yönünde olduğu, davacı her ne kadar güvenlik görevlisi olarak çalışmadığını, masa başında büro personeli olarak davalı SGK'da istihdam edildiğini iddia etmiş ise de dosya kapsamında yapılan araştırma ve Bölge Adliye Mahkemesinin 10.01.2024 tarihli ortadan kaldırma kararında da belirttiği üzere; davacı tarafından davalı Kurum bünyesinde büro personeli olarak yaptığı işi belgeleyen imza föyleri, nöbet çizelgeleri, ve sair ispata yönelik herhangi bir bilgi ve belge dosyaya sunulmadığının anlaşılmasına göre ispat edilemeyen davanın reddine karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde taraf vekilleri tarafından istinaf başvurusunda bulunulması üzerine Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile İlk Derece Mahkemesi kararının usul ve esas yönünden yerinde olduğu gerekçesi ile tarafların istinaf başvurularının esastan reddine karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Sebepleri

1. Davacı vekili temyiz dilekçesinde;

a. Müvekkilinin işe başladığı günden itibaren sadece büro elemanı olarak çalıştırıldığını, hiçbir zaman güvenlik görevlisi olmadığını, güvenlik işinde çalıştırılmadığını,

b. Davalı SGK ile dava dışı yüklenici firma arasında muvazaaya dayanan bir ilişki olduğunu, SGK'nun davacı işçiyi işe alımdaki asıl amacı masa başı vasıflı büro elemanı olarak çalıştırmak olduğunu, lâkin yüklenici firmalar aracılığı ile ucuz işçi temini yolu ile bunun yapılmaya çalışıldığını,

c. Müvekkilinin büro personeli olarak çalıştığını destekler somut delillerin dosyaya sunulduğunu ayrıca iddialarının beyanlarına başvurulmuş tanık anlatımları ile desteklendiğini, ancak dikkate alınmadığını ileri sürmüştür.

2. Davalı vekili temyiz dilekçesinde; müvekkili SGK tarafından sarf edilen yargılama giderleri hakkında karar verilmemesinin hatalı olduğunu ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme ve Gerekçe

Uyuşmazlık, davacının asıl işveren alt işveren ilişkisinin muvazaaya dayandığının tespiti isteminde güncel hukuki yararının bulunup bulunmadığına ilişkindir.

1. Tarafların iddia, savunma ve dayandıkları belgelere, uyuşmazlığın hukuki nitelendirilmesi ile uygulanması gereken hukuk kurallarına, dava şartlarına, yargılamaya hâkim olan ilkelere, ispat kurallarına ve temyiz olunan kararda belirtilen gerekçelere göre taraf vekillerinin aşağıdaki paragrafların kapsamı dışındaki temyiz itirazları yerinde görülmemiştir.

2. Mahkemeden istenilen hukuki korunmaya göre davalar eda davaları, tespit davaları ve inşai davalar olarak ayrılmaktadır. Eda davalarında, bir şeyin yapılması, bir şeyin verilmesi veya bir şey yapılmaması istenmekte iken; inşai (yenilik doğuran) davalar ile de var olan bir hukuki durumun değiştirilmesi, kaldırılması veya yeni bir hukuki durumun yaratılması istenir. İnşai (yenilik doğurucu) davanın kabulü ile yeni bir hukuki durum yaratılır ve hukuksal sonuç genellikle bir yargı kararı ile doğar. Tespit davaları ise, bir hakkın veya bir hukuki ilişkinin var olup olmadığının yahut bir belgenin sahte olup olmadığının tespitine ilişkin davalardır. Tespit davası kendine özgü davalardan olup dava sonucunda verilen kararının icra ve infaz kabiliyeti yoktur.

Tespit davalarında davacının amacı, bir hak veya hukuki ilişkinin varlığının ya da yokluğunun veyahut içeriğinin belirlenmesi olup hak veya hukuki ilişkinin varlığı yahut yokluğu tespit davası açılabilmesi için yalnız başına yeterli değildir. Bundan başka, tespit davasının dinlenebilmesi için konusunu oluşturan hak veya hukuki ilişkinin var olup olmadığının Mahkemece hemen tespit edilmesinde davacının korunmaya değer güncel bir hukuki yararının bulunması gerekir.

Tespit davasının konusunun hak veya hukuki ilişki olması ve davacının tespit

davası açmakta güncel hukuki yararının bulunması dava şartıdır. Açılan tespit davasında, bu iki şartın birlikte bulunup bulunmadığı, diğer dava şartlarında olduğu gibi davanın her aşamasında Mahkemece kendiliğinden gözetilmelidir.

Tespit davaları, eda davalarının öncüsüdür; bu nedenle eda davası açılmasının mümkün olduğu hâllerde, tespit davası açılmasında hukuki yararın bulunmadığı kabul edilmektedir. Bir dava şartı olarak hukuki yararın varlığını kabul etmek için davacının, mevcut hukuki durumunu değiştirecek ve iyileştirecek bir hükme ihtiyaç duyması gerekir. Davacının bu ihtiyacı kişisel, güncel ve hukuki nitelikte olmalıdır. Hukuki yararı dava şartı olarak düzenleyen 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 114. maddesinin gerekçesinde de bu husus açıkça vurgulanmıştır. Hukuki yarar bir dava şartı olup hüküm kesinleşinceye kadar davada hukuki yararın mevcut olması gerekmektedir (Emel Hanağası, Davada Menfaat, Ankara, Birinci Baskı, 2009, s.155, 341-344).

Hukuki yarar, yargılamanın her aşamasında taraflarca ileri sürülebileceği gibi hâkim tarafından da resen gözetilir. Hukuki yararın bulunmadığının tespiti hâlinde davanın 6100 sayılı Kanun'un 115. maddesine göre dava şartı yokluğu gerekçesiyle usulden reddine karar verilmelidir.

Somut uyuşmazlıkta; davacı vekili dava dilekçesinde, davalı Kurum ile dava dışı alt işveren arasındaki ilişkinin muvazaalı olduğunu ileri sürerek işe girdiği tarihten itibaren davalı SGK'nın işçisi olduğunun tespitine karar verilmesini talep etmiştir. Dava tarihinden önce iş sözleşmesi sona eren davacının eda davası açma olanağı varken tespit davası açmasında güncel hukuki yararının bulunmadığı dikkate alındığında, davanın dava şartı yokluğundan usulden reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile işin esasına girilerek davanın esastan reddine karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirir.

3. Diğer yandan davanın reddedildiği göz önüne alındığında davalı SGK tarafından yapılan yargılama giderlerinin davacıdan alınarak davalıya verilmesi gerekirken bu konuda karar verilmemesi bir diğer hatalı yöndür.

VI. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

1. Temyiz olunan, İlk Derece Mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi kararının ORTADAN KALDIRILMASINA,

2. İlk Derece Mahkemesi kararının BOZULMASINA,

Peşin alınan temyiz karar harcının istek hâlinde ilgilieye iadesine,

Dosyanın kararı veren İlk Derece Mahkemesine, bozma kararının bir örneğinin kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

01.07.2025 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.